

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

פרשת קרבנות חג הפסח

[לב]

כח, טז) ובחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַה':

מדוע לא כתוב "בין הערבים", כמו בכל מקום שכתוב קרבן פסח

כח, טז) ובחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש פסח לה'. בכל מקום דכתיב הקרבת פסח, כתיב בין הערבים, וכאן לא כתוב, משום דדריש בספרי (פסקא קמג), [והובא בירושלמי (פסחים) ריש פרק תמיד נשחט (ה, א)] הא דכתיב כאן בתמיד קרא יתירא (פסוק ח) ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, פירוש, ולא פסח שני, אף על גב דבא מן הצאן איננו שני לקרבן תמיד, רק אחר התמיד הוא קרב, אם כן ידענא דזמן הקרבתו הוי בין הערבים אחר התמיד. ובירושלמי פרק מקום שנהגו (פרק ד), הלכה ו', על משנתינו, הלילה, בית שמאי אוסרין, ובית הלל מתירין כו' הא יום אסור, אר"ל כו' יום, פסח הוא לה', פירוש, שאסור במלאכה אף קודם בין הערבים, לכן לא כתיב בין הערבים. ודו"ק².

[לג - המשך]

במלאכה, ומגן, אמר רבי לעזר בשם רבי הושעיה, דכתיב כאן "ובחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַה'", והלשון פסח לה' משמעו שאסור במלאכה, כי כל היום הוא קודש לה'. ועל פי זה מבואר מדוע לא כתוב בין הערבים, דכיון שבא הכתוב כאן ללמד שכל יום י"ד אסור במלאכה, והיינו מהבוקר, לכן לא כתבו בין הערבים, דכל היום אסור במלאכה, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

² תמצית דבריו: הטעם שלא כתוב בין הערבים, אף על פי שבכל מקום שכתוב קרבן פסח כתוב "בין הערבים", יש לומר ב' טעמים: א. דלעיל מיניה כתוב פרשת קרבן התמיד, וקרבן פסח קרב לאחר תמיד של בין הערבים, אם כן פשיטא שקרבן פסח הוא בין הערבים. ב. דלמדו חז"ל מהכתוב "פסח לה'", שכל יום י"ד אסור במלאכה, לכן לא כתוב בין הערבים, דכל היום אסור במלאכה.

[לג - המשך]

במדבר כח, טז-כה (טז) ובחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַה': (יז) ובחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חֵג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֶאֱכַל: (יח) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (יט) וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה עֹלָה לַה' פְּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: (כ) וּמִנְחָתָם סֹלֶת גְּלוּלָה בְשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לֶפֶר וּשְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאַיִל תַּעֲשׂוּ: (כא) עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׂים: (כב) וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: (כג) מִלְּבַד עֲלֵת הַבָּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתְּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה: (כד) כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לַחֵם אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לַה' עַל עֹלֹת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְפוּ: (כה) וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

פסקאות: לב - מא

¹ [לב] כח, טז) ובחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַה'" ע"כ ויש לדקדק, הא בכל מקום בתורה כשכתוב הקרבת הפסח, כתוב "בין הערביים", וכאן בלבד לא כתוב בין הערביים.

ומבאר המשך חכמה, דהנה לעיל מיניה בפרשת קרבן התמיד יש פסוק מיותר, דכתיב בפסוק ד "וְאֵת הַכֶּבֶשׁ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים", ובפסוק ח' כתוב עוד פעם "וְאֵת הַכֶּבֶשׁ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים", ורבותינו בספרי עמדו בזה (פיסקא קמג), וכן הוא בירושלמי בפסחים (ה, א), ואמרו דבא ללמד שדוקא הכבש של התמיד יהיה שני לתמיד של שחר, ולא הכבש של קרבן פסח יהיה שני לתמיד של שחר, שאף על פי שהוא בא מן הצאן כקרבן התמיד, לא יהיה הפסח שני לו, ובא הכתוב ללמד, שאף על פי שכל הקרבנות קרבין לפני התמיד, קרבן פסח קרב לאחר התמיד. ועל פי זה מיושב הכל, דכיון דכתיב בפרשה זו, שקרבן פסח קרב לאחר התמיד, על כורחך הוא בבין הערבים, לכן לא כתוב בין הערביים.

עוד יש לומר טעם אחר מדוע לא כתוב בין הערבים, דהנה נחלקו בית שמאי ובית הלל בפסחים (פרק מקום שנהגו), אם ליל י"ד אסור במלאכה, בית שמאי אוסרים ובית הלל מתירין, ואמרו בירושלמי (שם, ד, ו) מדלא נחלקו אלא על הלילה, שמע מינא דעל יום י"ד גם בית הלל מודים שאסור

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

יום, שמתקיים בין הערבים בין שני הלילות. ואמנם במדבר, שקודם ירושה וישיבה לא נתחייבו בפסח, יעוין קידושין ל"ז, ב, רק שעשו על פי הדיבור (שם, תוס' ד"ה הואיל), אם כן אם יקיימו כההלכה, שיעשו מכי ינטו צללי ערב, כשר, אבל אם לא יעשו כפי הדין, רק יקריבו בבוקר, ועל אופן זה לא צוה השם יתברך להוראת שעה, רק שחזר כאילו הקריבו בשנה אחרת קודם שעברו הירדן, והפסח פסול והוי שלמים. לכן כתוב (ט, ג) בארבעה עשר יום כו' בין הערבים, פירוש, שמוכרח להיות ביום בין הערבים, היינו כמובנו הפשטי מכי ינטו צללי ערב, ואם לא פסול, ודו"ק⁴.

צללי ערב.

והטעם שבפ' בהעלותך כתוב גם "יום" וגם "בין הערבים", כיון דאם כתוב גם יום וגם בין הערבים, משמעו הוא, שמעכב להיות השחיטה בזמן בין הערבים משינטו צללי ערב מהטעם המבואר להלן, לכן דקדק הכתוב לכתוב גם יום וגם בין הערבים, ללמד שהמעכב הוא שיהיה ביום וגם בשעת בין הערבים, והטעם בזה, כיון שקרבן פסח שבפרשת בהעלותך הוא שנעשה בשנה שניה במדבר, ובאמת מבואר בקידושין (לז, ב) למאן דאמר שלפני ירושה וישיבה בארץ ישראל היו פטורים מקרבן פסח, וכתבו התוס' (שם, ד"ה הואיל), דהא דהקריבו קרבן פסח במדבר היה הוראת שעה, לכן כתבה תורה "יום" וגם "בין הערבים", ללמד, שקרבן פסח זה שנעשה בהוראות שעה אינו כשר אלא אם נעשה כהלכה משינטו צללי ערב, אבל אם לא יעשו כדין לכתחלה, רק יקריבו בבוקר, באופן זה לא צויה ה', ואז יהיה דינו כדין קרבן פסח שהקריבו בלא הוראת שעה לפני שעברו את הירדן, שיהיה דין הקרבן פסח פסול, ויהיה שלמים, לכן דקדק הכתוב לכתוב גם "יום" וגם "בין הערבים", שמוכרח להיות במובנו הפשוט מכי ינטו צללי ערב ואם לא פסול. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁴ תמצית דבריו: עוד טעם מדוע כאן כתוב "יום" ולא בין הערבים, ובפ' אמור כתוב רק "בין הערבים" ולא כתוב יום, ולעיל בפ' בהעלותך כתוב "יום" וכן כתוב "בין הערבים", על פי שיטת בן בתירא דסובר, שאף על פי שפשט המובן "בין הערביים" הוא מכי ינטו צללי ערב, ולכן לכתחלה מצות קרבן פסח בזמן זה, אבל בדיעבד אפשר לקיים את הפירוש בין הערבים בין שני הלילות, וכיון דבדיעבד כשר בשחרית, לכן במקום אחד כתוב רק "יום" ללמד שהיום מעכב, ובמקום אחד רק "בין הערבים", ללמד

עוד טעמים מדוע כאן כתוב "יום" ולא בין הערבים, ובפ' אמור כתוב רק "בין הערבים" ולא כתוב יום, ולעיל בפ' בהעלותך כתוב "יום" וכן כתוב "בין הערבים" ויתכן³ עוד לבן בתירא (זבחים יא, ב), דאמר פסח ששחטו שחרית כשר, ובין הערבים הוא בין שני הלילות, היינו, ביום י"ד, פירוש ברור, דבין הערבים במובנו האמיתי הוא, מכי ינטו צללי ערב, רק דאינו מעכב, אף על גב דתנא ביה קרא כמה זימני, משום דמתקיים בין הערבים במובן הבלתי מדויק בין שני הלילות, ולפי זה מדויק היטב הא דכאן כתיב ובחודש הראשון בארבעה עשר יום, פירוש, ולא בלילה, לחודש פסח לה', ולא כתוב בין הערבים, דאינו מעכב רק שיהא ביום. ובאמור כתיב (ויקרא כג, ה) בחודש הראשון בארבעה עשר לחודש בין הערבים פסח כו', ולא כתוב

³ [לג – המשך] עוד טעמים מדוע כאן כתוב "יום" ולא בין הערבים, דכתיב "בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ", ובפ' אמור כתוב רק בין הערבים, דכתיב (ויקרא כג, ה) "בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרָבִים פֶּסַח לֵה'". ובפ' בהעלותך כתוב "יום" וגם "בין הערבים", דכתיב (במדבר ט, ג) "בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרָבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמַעֲרֹו".

ומבאר המשך חכמה על פי שיטת בן בתירא (זבחים יא, ב), דסובר שפסח ששחטו בשחרית בדיעבד כשר, ומבואר שם בסוגיא, דטעמו הוא, דסובר, דהא דכתיב בין הערבים בפסח, פירושו בין שני הלילות, בין לילה של ליל י"ד ובין לילה של ליל ט"ו, דהיינו כל יום י"ד, וזה דוקא בדיעבד אבל לכתחלה יש לשחוט לאחר שהשמש נטתה למערב. וצריך טעם בשיטת בן בתירא, דאם סובר שפירוש בין הערבים הוא בין שני הלילות, מדוע לכתחלה אסור לשחוט בשחרית, אבל הביאור בזה, דגם בן בתירא מודה דבין הערבים במובנו האמיתי הוא כאשר ינטו צללי הערב, אבל זמן זה אינו מעכב, דאף על פי שבכמה וכמה מקומות כתבה תורה שהפסח יהיה בין הערבים, מכל מקום, כיון שאפשר לקיים פירוש בין הערבים במובן הבלתי מדויק שהוא בין שני הלילות, לכן בדיעבד כשר, וזה הטעם שרק בדיעבד מכשיר בן בתירא פסח ששחטו בשחרית.

ועל פי זה מתיישב כל הפסוקים ככפתור ופרח, דכאן כתבה תורה רק "יום" ולא בין הערבים, ללמד שהמעכב הוא שיהיה יום י"ד בלבד, ולא לילה, ולכן בדקדוק לא כתבה תורה בין הערבים, דבין הערבים כפשוטו שהוא משינטו צללי ערב אינו מעכב כלל, אבל בפ' אמור כתבה תורה בכונה "בין הערבים" ולא "יום", ללמד על הכתוב כאן "יום", שבדיעבד מתקיים בכל היום משחרית, שם בין הערבים, שהוא בדיעבד בין שתי הלילות, אבל כיון שסתם פשט בין הערבים הוא משינטו צללי ערב, לכן לכתחלה צריך להיות כשינטו

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מדוע כתוב "ובחמשה עשר יום לחודש הזה", ולא כתוב 'לחודש הראשון', כמו שכתוב "בחודש השביעי" ביום כיפור וסוכות

כח, טז – יז) הנה⁵ בתוספתא (פסחים פרק ח) וירושלמי פסחים (ט, א) פליגי, אם ניתן להם לישראל לבנות בית הבחירה, היינו שניתן להם רשות לבנות בית המקדש, וכמו שהיה בימי רבי יהושע בן חנניה [מדרש רבה פרשת תולדות (פרשה סד, י)] ואם

המקדש, ולא הקריבו פסח ראשון, אז מקריבין פסח שני אפילו ציבור, כיון שלא יתכן שקהל ישראל לא יעשו פסח כלל אם בית המקדש קיים. ואף על פי שאם היו כל ישראל טמאי זבין בפסח ראשון, מבואר בפסחים (צה, ב) שאין טמאי זיבה ושאר טומאות מקריבין קרבן פסח, ואפילו היו כל ישראל טמאי זיבה, ואף על פי שלא הקריבו פסח בראשון לא מקריבין פסח שני, שמע מינא דיתכן שכל ישראל לא יקריבו קרבן פסח, יש לומר דסובר מאן דאמר שמקריבין פסח שני, דהיכא שלא היה בית המקדש, זה עדיף מטמאי זיבה, דכיון שלא היה כלל בית המקדש, ולא היה כל אפשרות להקריב, חייבים בפסח שני כל ישראל.

ואף על פי שמביא ראייה לשיטתו מיחזקיהו המלך שהכריח את ישראל לעשות פסח שני, כמפורש בדברי הימים פרק ל, והתם היה בית המקדש קיים בזמן פסח ראשון, התם שאני שישראל לא היה יכולים להטהר מטומאתם עד פסח ראשון, וסובר מאן דאמר זה, דכיון שלא הספיקו להטהר הרי זה כמו שלא היה בית המקדש קיים, וכמו ששם הקריבו כל ישראל פסח שני, כך גם אם נבנה בית המקדש לאחר פסח ראשון מקריבין כל הקהל פסח שני.

עוד יש לך לדעת, שחזקיהו המלך לא רק שהכריח לעשות קרבן פסח שני, אלא שכל ישראל חגגו את חג הפסח שבעה ימים כדין פסח ראשון, דכתוב בדברי הימים ב-ל, (כא) "ויעשו בני ישראל הנמצאים בירושלם את חג המצות שבעת ימים בשמחה גדולה ומהללים לה' יום ביום הלויים והנפיקים בכלי עז לה'". והנה הוא תמוה מאוד, בשלמא שכל הקהל עשה פסח שני, מצאנו שהיחיד מקריב פסח שני, אבל לעשות חג המצות באייר שבעה ימים, זה לא ראינו, דפסח שני מבואר בפסחים (צה, א) דאוכל קרבן פסח וחמץ עמו בבית, ואינו נוהג אלא לילה אחד, ואין שבעה ימי חג כלל.

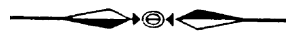
אבל נראה דמה שהוקשה לנו מדוע כתוב "ובחמשה עשר לחודש הזה", זה היה קשה לחזקיהו המלך, ומכאן למד, דבא הכתוב להורות, שחג המצות שבעה ימים יהיה באותו חודש שכל ישראל עשו את קרבן הפסח, ואם הקהל עושים פסח שני באופן שבית המקדש נבנה לאחר פסח ראשון, או באופן

[לד]

כח, טז-יז) - (טז) ובחמשה עשר יום לחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש פסח לה': (יז) ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל:

שבדיעבד פירוש בין הערבים הוא בין שני הלילות, ובפ' בהעלותך כתוב גם יום וגם בין הערבים, כיון שהקרבן ההוא היה מעכב שיהיה בין הערבים, כמבואר בפנים.

[לד]

⁵ [לד] (כח, יז) "ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל", ויש לדקדק, מדוע לא כתוב בחודש הראשון, ואין לומר מפני שכבר כתוב בפסוק הקודם בחודש הראשון אין צורך לכתוב שוב את החודש, זה אינו נכון, דהרי בחודש השביעי כתוב (כט, א) "ובחודש השביעי באחד לחודש מקרא קדש יהיה לכם פל מלאכת עבודה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם", ושוב כתוב בפסוק ז "ובעשור לחודש השביעי הזה מקרא קדש יהיה לכם", ושוב כתוב (פסוק יב) "ובחמשה עשר יום לחודש השביעי מקרא קדש יהיה לכם". וכן בפרשת אמור חזרו הכתוב בכל חג ומפרש חודש השביעי, ורק בחג הפסח כתוב (ויקרא כג, ה-ו) "ה' בחודש הראשון בארבעה עשר לחודש בין הערבים פסח זה: (ו) ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג המצות לה' שבעת ימים מצות תאכלו", ע"כ. והוא פלא גדול מאוד.

ומבאר המשך חכמה, בהקדים כמה הקדמות, דהנה בתוספתא (פסחים פרק ח) וירושלמי פסחים (ט, א) נחלקו מה הדין אם לא עשו ישראל את קרבן הפסח, כי לא היה בית המקדש, וניתן לישראל רשות לאחר הפסח לבנות בית המקדש, ונבנה בית המקדש לפני פסח שני, האם מקריבין פסח שני. ואל תתמה על שאלה זו שאינה מציאותית, דכבר מובא במדרש רבה (פרשת תולדות פרשה סד, י) שהיה דבר כזה.

חד מאן דאמר סובר שאין מקריבין קרבן פסח שני, ושיטתו מובנת, כיון שמבואר בפסחים (עט, א) שאין ציבור טמא נדחה לפסח שני, אלא עושה פסח ראשון בטומאה, דדין פסח שני הוא רק ליחידים ולא לציבור. ואיכא מאן דאמר שמקריבין פסח שני, וצריך לומר, דטעמו, שכיון שלא היה בית

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

כתוב ובחמשה עשר לחודש הזה, פירוש, לחודש שנעשה הפסח מכל ישראל, אז חג המצות שבעת ימים, אף אם אינו בחודש הראשון, רק ב"ד של חודש השני, אז בט"ו הוא חג המצות שבעת ימים, לזה עשה חזקיה חג המצות בחודש השני, וכמו דכתוב בדברי הימים (ב, ל, יג) ויאספו כו' לעשות חג המצות כו'. ודו"ק בזה⁶.

[לה]

כח, יז) וּבַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יִאָּכֵל:

מדוע ציוה ה' בפרשת הקרבנות על אכילת מצה, והרי גם על מצות סוכה לא ציוה כאן

יז) חג שבעת ימים מצות יאכל. לא כתוב שום דבר רק קרבנות, ולכן לא כתב סוכות. רק כאן, משום שכתב (כט, לט) אלה תעשו

רק דיני קרבנות המוסף של החגים, ומטעם זה לא כתוב בפרשה זו מצות ליישב בסוכה, אלא בפ' אמור ששם כתוב מצוות החגים, אם כן יש לתמוה מדוע כתוב כאן מצוות אכילת מצה שבעה ימים, והא זה אינו מקרבנות החג. ומבאר המשך חכמה דמה שכתב כאן שבעה ימים תאכל מצות, הוא בדיני קרבנות, דהנה דלהלן בסוף הפרשה כתוב (פסוק לט) "אֲלֶה תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְכַד מִנְדְּרֵיכֶם וּנְדָבְחֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם", ואמרו בתמורה (יד, ב), דמה שכתוב "לכד", הכונה דבא הכתוב ללמד על הקרבנות שקרבים בחול המועד מלבד חובות המוספים, והנה קרבן תודה הוא בכלל קרבן שלמים, וכיון שכתבה תורה שיקריבו בפסח שלמים, הוה אמינא דמותר להקריב קרבן תודה בפסח, דאף על פי שעשר לחמים מהתודה הם חמץ, הוה אמינא דמותר להביא קרבן תודה בפסח.

והטעם בזה, דכיון דמשעה שהקדיש אינו עובר בבל יראה, דדרשו חז"ל (פסחים ה, ב) "שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של גבוה", ורק לאחר זריקה דהותר לו לאכול עובר, ואז, הוה אמינא דמותר לאכול, דמצות עשה דאכילת קדשים דוחה לא תעשה דחמץ אפילו שיש בו כרת, דעשה דוחה לא תעשה אפילו שיש בו כרת (יבמות ז, א), ועוד שיש גם לאו דלא תותירו, לכן הוה אמינא דמותר להביא קרבן תודה בפסח, ועל זה כתוב שבעת ימים תאכל מצות, ללמד שתודה לא נאכלת ולכן לא יביא תודה בפסח. ומיושב

ניתן הרשות אחר הפסח, ונבנה בית המקדש קודם פסח שני, סבר רבי יהודה, דהצבור עושין בפסח שני, דאם הן טמאים עושין הראשון (פסחים עט, א), אבל כיון שלא היה בית המקדש, עדיפא מאילו היו זבין בפסח ראשון, ואין כאן מקום להאריך. ומביא מיחזקיה המלך (דברי הימים פרק ל) שעשיה הצבור לעשות פסח שני, יעויין שם היטב, וכיון שלא יכלו לטהר הבית בראשון, הוה כמו שלא נבנה עד לאחר הפסח. ונראה לי דזה הוה דריש חזקיה, מה דכתוב ובחודש הראשון כו' פסח לה', ובחמשה עשר לחודש הזה, ולא כתב בחודש הראשון, וכתוב הזה [דלא כמו בחודש השביעי], וכן כתוב באמור, הוא להורות, דאם כל ישראל לא היה להם בית הבחירה בניסן, ואז עושין כל ישראל הפסח בחודש השני, ובה הזמן שכל ישראל עושין פסח בחודש השני, גם כן אז עושין כל ישראל על מצות רק בליל ט"ו (פסחים צה, א), אבל שכל ישראל עושין אותו, אז עושין חג מצות שבעת ימים, לכן

שלא הספיקו לטהר בפסח ראשון, כמו שהיה אצל חזקיהו המלך, עושים כל ישראל חג פסח שבעה ימים בפסח שני, לכן דקדק הכתוב לכתוב ובחמשה עשר לחודש הזה, פירוש, לחודש שנעשה הפסח מכל ישראל, [ואין לומר שבא ללמד שאם אין בית המקדש אין חג הפסח, דזה כבר למדו חז"ל שחג הפסח יהיה אף כשאין בית המקדש], אבל בא ללמד על אופן שכל קהל ישראל עושים פסח שני, יעשו חג הפסח שבעה ימים לאחר פסח שני, וכמו שכתוב שם בדברי הימים. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע כתוב "ובחמשה עשר יום לחודש הזה", ולא כתוב 'לחודש הראשון', כמו שכתוב 'בחודש השביעי' ביום כיפור וסוכות. ויש לומר, דבא הכתוב ללמד, שאם כל ישראל עשו פסח שני, כגון שנבנה בית המקדש לאחר פסח ראשון, אז עושים חג המצות שבעה ימים בחודש הזה, היינו בחודש השני, שבו עשו קרבן פסח, כמבואר באריכות בפנים.

[לה]

⁷ [לה] כח, יז) "וּבַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יִאָּכֵל" ע"כ ויש לדקדק, דבכל הפרשה לא כתוב שום דבר מצוה של החגים אלא

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לחמץ (מנחות נה, א). וזה שאמר משה (שמות יב, טו) שבעת ימים מצות תאכלו על פסח. ודו"ק⁸.

[לו]

(כח, יח) ביום הראשון מקרא קדש פל מלאכת עבדה לא תעשו:

מדוע בכל המועדים כתוב מקרא קודש יהיה "לכם", לבד מפסח דלא כתוב לכם

(כח, יח) ביום הראשון מקרא קודש. לפלא⁹, שבכל הפרשה כתוב מקרא קודש יהיה לכם, ובעצרת (פסוק לה) תהיה לכם, לבד ביום

אמינא דעשה דאכילת קדשים דוחה לאו דחמץ, קא משמע על "שבעת ימים תאכל מצות" דלא תקריב קרבן תודה. והטעם מבואר בפנים.

[לו]

⁹ (כח, יח) "ביום הראשון מקרא קדש פל מלאכת עבדה לא תעשו", פלא הוא, שבכל הפרשה בכל המועדים כשכתוב מקרא קודש כתוב גם כן "לכם", מלבד ביום הראשון של פסח שלא כתוב יהיה לכם.

ומבאר המשך חכמה, דהנה מבואר בפסחים (נט, ב) דחלבים של קרבן מימי החול אינן קרבים בליל שבת ולא בליל יום טוב, והקשו שם בגמרא על הכתוב בחלבי קרבן פסח (לד, כה) "לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לפרך זבח חג הפסח", דמשמע דאינו מותר להלין את החלבין בבוקר חוץ למזבח אלא בכל הלילה הוא מקריבן, והא קרבן פסח הוא קרבן של יום חול, ואין חלבי קריבן ביום טוב. דאף על פי שאסור לאכול את הבשר אלא בליל יום טוב, אינו נעשה מפני זה קרבן יום טוב, כיון דעיקר הכפרה של קרבן הפסח היא לא אכילתו אלא זריקת דמו, וזה נעשה ביום חול בערב פסח, אם כן חלבי אינן ניקרבים בליל יום טוב, ואיך אומר הכתוב שלבוקר לא ילין, דמשמע דבוקר לא ילין אבל בלילה ילין, ומתוך הש"ס, דהכתוב איירי בערב פסח שחל שבת, שאי אפשר להקריב החלבים בשבת, לכן מותר להקריב בליל יום טוב, אבל באמת חלבי קרבן פסח אין קריבן בליל יום טוב.

ועל פי זה יתבאר היטב מדוע לא כתוב לכם, דבא הכתוב להורות שלא תטעה לפרש מדכתיב לא ילין לבוקר כו' דמותר להקריב חלבים בליל יום

לה' במועדיכם כו' ולשלמיכם, שקרבין תוך החג, יעויין תמורה יד, ב, סלקא דעתך אמינא דתודה נמי מביא תוך חג הפסח, דמשעה שהקדיש אינו עובר בבל יראה (פסחים ה, ב), וכי עבר אחר זריקה והותרו לאכול, סלקא דעתך אמינא דמצוה דאכילת קדשים דוחה לא תעשה שיש בה כרת דחמץ, דאיכא נמי לאו דלא תותירו, לכן אמר שבעת ימים מצות יאכל, ולא תודה נאכלת, ואינו מביא תודה בפסח, יעויין ביצה י"ט, ב דו"ק. וכפי הנראה, דמגלה לנו הטעם, שנתרומם נפש הישראלי, עד כי כל מה שאוכל השבעת ימים, הוי מהפסח ואילך כמו שירי מנחה, ואסורים

מה שדקדקנו בס"ד.

ויש לעיין בביצה (יט, ב) דגרסינן התם: "אמר מר, אין מביאין תודה בחג המצות מפני חמץ שבה, פשיטא, אמר רב אדא בריה דרב יצחק ואמרי לה רב שמואל בר אבא הכא בארבעה עשר עסקינן כו'", הנה מבואר דפשיטא לחז"ל שלא אמרינן דאחי עשה דאכילת קדשים ודחי לא תעשה דחמץ, וצריך טעם בזה, ודו"ק.

וכיון שנתבאר שהיה ראוי להתיר אכילת תודה בפסח דעשה דוחה לא תעשה, הא גופא צריך טעם, מדוע באמת אין מביאין קרבן תודה בפסח. ומבאר המשך חכמה, דהתורה מגלה לנו, שעל ידי קרבן הפסח כל כך התרומם הנפש הישראלי, שכל מה שאוכל בכל השבעת הימים, הם כשיירי מנחה, שאמרו חז"ל (מנחות נה, א) שאסור לאכול חמץ. [ובזה מבואר ביותר השייכות של אכילת מצה שבעה ימים, להקרבת קרבן פסח בציבור שכתב רבינו לעיל פסקא לד].

ועל פי זה יתבאר לנו היטב מה שאמר משה ביציאת מצרים (שמות יב, טו) שבעת ימים מצות תאכלו, על פסח מצרים, והוא פלא, דהרי לא נצטוו על מצות רק לאחר מתן תורה ובפסח מצרים היה יום אחד, כדתנן בפסחים (צו, א) פסח מצרים נוהג יום אחד ופסח דורות שבעה ימים. אבל לאור המבואר, הכונה היא ללמדנו שמצות שבעת ימים תאכל מצות היא מכח מצות אכילת הפסח שהם שיירי מנחות, ולכן כבר בפסח מצרים אמרה משה רבינו ע"ה, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁸ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע ציוה ה' בפרשת הקרבנות על אכילת מצה, והרי גם על מצות סוכה לא ציוה כאן. אבל הביאור בזה, דבאמת העיקר שבא ללמד הוא, לא על אכילת מצות, אלא על איסור אכילת לחמי תודה, ואיסור קרבת תודה בפסח, דהוה

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן צוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

טוב (פסחים נט, ב), ואם כן היה הפסח קרב בליל יום טוב, ולכך כתיב יהיה לכם, הא צרכי גבוה מותר. ודו"ק. ובזה יבואר מה שלא כתוב שם (פסוק ח) יהיה לכם בשביעי של פסח, משום ששביעי הוא בשבת, ואין חגיגה וראיה דוחין אותו, לכן אף לצרכי גבוה אסור. אולם מה שלא נאמר בפרשת אמור בראשון של סוכות, צריך עיון עוד בזה. ולפי דברינו הוא כמו שאמר לכם הוא לדברים הנוגעים אליכם יהיה מקרא קודש, לבד מלאכת אוכל נפש, ודו"ק בכל זה¹².

[לח]

(כח, יט) וְהִקְרַבְתֶּם אֶשֶׁה עֲלֶיהָ לְה' פְּרִים בְּיָד בָּקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׂים בְּיָד שְׁנֵה תְּמִימִים יְהִיו לָכֶם:

מדוע כתוב וא"ו החיבור, "ואיל", "ושבעה". ומדוע כתוב "לכם"

(כח, יט) והקרבנתם אשה לה' פרים כו' ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימים יהיו לכם. כתוב¹³ בואו"ן, לבד בתמימים יהיו

ועל פי זה יתבאר הכתוב בפ' אמור (ויקרא כג, ח) "והקרבנתם אשה לה' שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו", הנה בשביעי של פסח לא כתוב לכם, כיון שבפסח ראשון חל שביעי של פסח בשבת, שכיון שקרבן פסח היה בשבת, שביעי של פסח יהיה גם בשבת, ואין קרבן חגיגה וראייה דוחה אותו, לכן אף צרכי גבוה אסור, ולא כתוב לכם. אבל מכל מקום מה שלא נאמר בפרשת אמור בראשון של סוכות (כג, לה) "לכם", צריך עיון עוד בזה. ומסיים המשך חכמה: "ולפי דברינו הוא כמו שאמר לכם הוא לדברים הנוגעים אליכם יהיה מקרא קודש, לבד מלאכת אוכל נפש, ודו"ק בכל זה".

¹² תמצית דבריו: הטעם שבפ' אמור כתוב בחג הפסח מקרא קודש יהיה "לכם", כיון שהוא מדבר על קרבן פסח ראשון שהיה במדבר, והיה זה בשבת, וקרבן פסח שחל בשבת מקריבין את חלביו בליל יום טוב, לכן כתוב לכם.

[לח]

¹³ [לח] (כח, יט) "והקרבנתם אשה עלה לה' פרים בְּיָד בָּקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד

הראשון של פסח לא כתוב יהיה לכם. והנראה, שבא להורות, שלא נטעה ממה שכתוב (שמות לד, כה) לא ילין לבקר זבח חג הפסח, הא כל הלילה כולה ילין, באמת הוא חלבי חול ואין קרבים ביום טוב, אף על גב דהבשר נאכל בלילה, מכל מקום דמו כבר נזרק בחול, וכמו דפריך בפרק תמיד נשחט (פסחים נט, ב), עיון שם. וזה בא להורות, דהוא מקרא קודש אף על גב שאינו לצרכיכם, וזהו אף על פי שאינו לכם, לכן כתוב מקרא קודש, והוא, כי אף הפסח אינו נקרב חלביו ביום טוב, ואף על פי שהוא לה'. ודו"ק¹⁰.

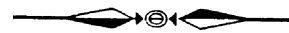
[לז – המשך]

מדוע בפרשת אמור כתוב מקרא קודש יהיה לכם

ובזה¹¹ אתי שפיר מה שבפרשת אמור כתיב ביום הראשון של פסח (ויקרא כג, ז) מקרא קודש יהיה לכם, הוא מפני ששם נאמר על פסח ראשון שעשו במדבר, והמשכן הוקם בראשון למעשה בראשית (שבת פז, ב), והוי פסח בשבת, וחלבי שבת קרבין ביום

טוב, כיון שהוא נחשב קרבן יום טוב מחמת אכילת הקרבן שהוא רק בליל יום טוב, לכן לא כתוב לכם להורות שהוא מקרא קודש, אף על פי שאינו לצרכיכם, שאינכם יכולים להקריב בו חלבי קרבן פסח, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁰ תמצית דבריו: הטעם שלא כתוב בפסח מקרא קודש יהיה "לכם", כיון שקרבן פסח הוא מימות החול ואין חלביו קרבין בליל יום טוב ואינו "לכם".

[לז]

¹¹ ועל פי זה יתיישב היטב, מדוע בפרשת אמור כתוב ביום הראשון של פסח (ויקרא כג, ז) "ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו", מפני ששם נאמר על פסח ראשון שעשו במדבר, ואמרו חז"ל בשבת (פז, ב) דהמשכן הוקם ביום ראשון, והיה זה אחד בניסן, אם כן יד בניסן היה בשבת, ונתבאר לעיל (פסחים נט, ב) דהיכא דחל פסח בשבת מקריבין במוצאי שבת את החלבים אפילו שהוא ליל יום טוב, לכן אז קרב בליל יום טוב והיה מקרא קודש "לכם".

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לכם בלא וא"ו. ונראה משום דעשרה קרבנות יש כאן בעולה פרים שנים ואיל ושבעה כבשים, וכל שבעת ימי הפסח מקריבין אותם, סלקא דעתך אמינא דהוה שבעים כנגד שבעים אומות, וכמו פרי החג דאמרו סוף סוכה (נה, ב), לכן אמר תמימים יהיו לכם ולא לעובדי גילולים, ופשוט¹⁴.

[לט]

לכם בלא וא"ו. ונראה משום דעשרה קרבנות יש כאן בעולה פרים שנים ואיל ושבעה כבשים, וכל שבעת ימי הפסח מקריבין אותם, סלקא דעתך אמינא דהוה שבעים כנגד שבעים אומות, וכמו פרי החג דאמרו סוף סוכה (נה, ב), לכן אמר תמימים יהיו לכם ולא לעובדי גילולים, ופשוט¹⁴.

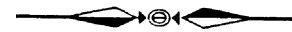
ומבאר המשך חכמה, בהקדים הא דתנן במנחות (פה, א) דסולת שהתליעה פסולה, ותנן נמי (מנחות פה, ב) דשמן שרוי בשמרים פסול, ובש"ס (שם) הסתפקו אם מקדיש סולת שהתליעה או שמן שרוי בשמרים לוקה משום מקדיש בעל, או שאין בעל מום אלא בבהמה ונשאר בתיקו. וצריך טעם, מנלן לחזו"ל דפסול סולת שהתליעה ושמן שרוי בשמרים. ונראה, דלמדוהו מסמיכות הכתובים, דכתיב "תמימים יהיו לכם – ומנחתם", דמנחת נסכים צריכה להיות תמימים, ולכן התליעה הסולת או שמן שרוי פסול, ומה שהסתפקו אם לוקה דלמא אין בעל מום אלא בבהמה, הכונה, דלמא לאו דמקדיש תמימים יש רק בבהמה, אבל פסול מום יש בסולת ובשמן מסמיכות הכתובים.

ועל פי זה יתבאר עוד דבר נפלא, דהנה תניא בזבחים (פח, א) "אין מביאין מנחות ונסכים ומנחת בהמה וביכורים מן המדומע, ואין צריך לומר מערלה וכלאי הכרם", והטעם בזה, דבעינן דבר המותר לישראל, וכדכתיב ביחזקאל (מה, טו) "וְיִשָּׂה אֶחָת מִן הַצֹּאֵן מִן הַמֵּאֲתָיִם מִמִּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וְלַעֲוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי ה'". ודרשו חז"ל (פסחים מח, א) שיהיה מן המותר לישראל, וצריך טעם, מנין למד יחזקאל שצריך להיות מנחות מן המותר לישראל. אבל לאור המבואר יתבאר היטב, דהנה מבואר בתוס' סוכה (לה, א ד"ה לפי) דהיכא דכתיב "לכם", הכונה שיהיה לך בהם היתר אכילה, וכיון דכתיב בקרבנות "לכם", שמע מינא דצריך שיהיה לישראל בהם היתר אכילה, ומנחות נלמדים מסמיכות לכם למנחות כנראה לעיל, ומזה למדנו שגם במנחות צריך להיות לך בו היתר אכילה.

ועל פי זה יתיישב מה שדקדקנו לעיל, מדוע כתוב בפסח וביום כיפור תמימים יהיו לכם, דהנה בששה עשר בניסן קרב העומר מתבואה חדשה שאסורה לישראל, כמבואר במנחות (ה, ב) דרק לאחר העומר מותר לאכול חדש, וכן ביום כיפורים יש איסור אכילה, לכן הוה אמינא שקרבנות אלו שבלאו הכי אסורים לישראל באכילה, יהיה מותר להביא מדברים שאסורים

ומבאר המשך חכמה, משום דבסך הכל יש בכל יום עשרה קרבנות עולה מוסף לחג, שני פרים, איל אחד ושבעה כבשים, וכיון שמקריבים קרבנות אלו בכל שבעת ימי הפסח, אם כן בסך הכל עולה שבעים קרבנות מוסף לכל ימי החג, והנה אמרו בסוכה (נה, ב) דבסוכות מקריבין שבעים פרים כנגד שביעים אומות, ולכן הוה אמינא דגם בפסח מקריבים קרבנות המוסף, שהם בסך הכל שבעים, כנגד אומות העולם, ואף על פי שבסוכות מקריבים שבעים פרים וכאן השבעים הם סך כולל של כמה סוגי קרבנות, מכל מקום כל הקרבנות הללו הם בשביל שבעים אומות. לכן דקדק הכתוב לכתוב וא"ו החיבור, ולומר, דאף על פי שבסך כולל - היינו וא"ו החיבור - הם שבעים קרבנות בפסח, מכל מקום, הם "לכם" ולא לעובדי גילולים, לכן דקדק הכתוב לסיים "לכם". ומבאר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁴ **תמצית דבריו: הטעם שכתוב וא"ו החיבור, וכתוב "לכם", דבא לומר, שאע"פ שבסך כולל יש שבעים קרבנות, הם "לכם", ולא בשביל אומות העולם, דרק בסוכות מקריבין לאומות העולם.**

[לט]

¹⁵ [לט] (כח, יט-כ) – "יט) וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה עֹלָה לָהּ פְּרִים בְּגֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִּבְשִׁים בְּגֵי שְׁנֵה תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם: (כ) וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לָפָר וּשְׁנַיִ עֶשְׂרִינִים לְאֵיל תִּעָשׂוּ", ע"כ. ויש לדקדק, מדוע בכל הקרבנות לא כתוב תמימים יהיו "לכם", מלבד כאן בפסח, וביום הכיפורים "תמימים יהיו לכם".

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

להדיוט, לכן אמר קרא תמימים יהיו לכם ומנחתם, דיהיו ראויים לאכילה להדיוט, וטרפה וערלה וכלאי כרם פסולין לקרבנות ולמנחות. ודו"ק¹⁶.

[מ]

(כח, כא) עֲשׂוּן עֲשׂוּן תַעֲשֶׂה לַכֹּהֵן הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּהֲנִים:

מדוע רק בקרבן פסח כתוב "תעשה"

(כח, כא) עֲשׂוּן¹⁷ עֲשׂוּן תַעֲשֶׂה לַכֹּהֵן כו'. בשום מועד לא כתוב תעשה רק כאן בפסח. נראה דמלמדנו, דסולת העשורן ביום

האחרונים תהיה ממנחה ישנה, ומצאנו בחז"ל דדרשו "תעשה", שיהיה כל עשיותיו שוות בתחילת פרק התדיר (זבחים פט, א), דדרשו מדכתיב (פסוק כד) "כָּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים", שכשם שיום הראשון מפורש בתורה כאן שמקדים מוסף שבת למוסף המועדים, דתדיר קודם, כך יעשה בשאר הימים שיהיו עשיותיו שוות, כמו כן יש לדרוש מ"תעשה" הכתוב כאן, שבא ללמד שיהיו כל העשיות שוות מתבואה ישנה.

ואף על פי שלאחר הקרבת העומר הותר תבואה חדשה, היינו דוקא להדיוט, אבל לגבוה על המזבח לא הותר, כדאיתא במנחות (סח, ב) שאין מקריבין מנחה מתבואה חדשה עד לאחר הקרבת שתי הלחם, דכתיב (ויקרא כג, טז) "עַד מִקְרַת הַשֶּׁבֶת הַשְּׂבִיעִת תִּסְפְּרוּ תְּמִשִּׂים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה תְּדִשָּׂה לָהּ", והיינו, דעל המזבח יהיו שתי הלחם מנחה חדשה, שהעומר היה בא משעורין ומתיר על המזבח מנחת שעורים של סוטה בלבד, וכן מתיר להדיוט תבואה חדשה, אבל על המזבח אסור להקריב תבואה חדשה רק לאחר שתי הלחם.

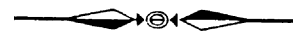
אבל יש להקשות, דאם כך מדוע צריך כאן הכתוב ללמד מ"תעשה" שיהיו כל עשיותיו שוות, הא ילפינן לה מדכתיב בפ' אמור (שם) "מנחה חדשה". יש לומר, דממנחה חדשה בלבד, הוה אמינא, דדוקא מנחות הבאות בפני עצמן אסור להקריב ממנחה חדשה עד לאחר שתי הלחם, אבל מנחות שבאות בגלל הזבח, כמנחת נסכים, אפשר להקריב ממנחה חדשה לאחר הקרבת העומר, קא משמע לן קרא "תעשה", שיהיו כל עשיותיו שוות, אפילו ממנחה הבאה בגלל הזבח.

עוד יש לומר, דממנחה חדשה בלבד, הוה אמינא, דבאמת בלא "תעשה" היינו יודעים שאין להקריב מתבואה חדשה בשאר הימים עד הקרבת שתי

ישראל (יחזקאל מה, טו), המותר לישראל (פסחים מח, א), נפקא לן מהך סמיכות, דכתיב יהיו לכם ומנחתם, ולכם בעי היתר אכילה לישראל, כמו דדרשינן גבי אתרוג (סוכה לה, א-ב), כמו דפירשו בתוספות שם (בסוכה) דף לה, א. ומזה ידענא מה דתניא זבחים דף פח, א אין מביאין מנחות ונסכים מן המדומע, ואין צריך לומר מן הערלה כו', דבעי לכם. ולפי זה אתי שפיר מה דכתוב גבי פסח (פסוק יט) ובגבי יום הכפורים (כט, ח), תמימים יהיו לכם ומנחתם, דבששה עשר בניסן קרב העומר, אף על גב דלהדיוט אסור, יעוין מנחות דף ה, ב. וכן ביום הכיפורים דאסורים לאכילה להדיוט, משום זמן דיום הכיפורים, לכן הוי אמינא דבהם לא בעי קרבנות שלהם שיהיו ראויים לאכילה

באכילה, כגון טרפה ערלה וכלאי הכרם, לכן דקדק הכתוב בפסח וביום הכיפורים לומר תמימים יהיו לכם, שאפילו בימים אלו צריך להביא מהראוי לכם לאכילה, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁶ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע רק בפסח וביום כיפורים כתוב תמימים יהיו לכם, והביאור בזה, דהטעם שקרבנות ומנחות צריכים להיות מדבר המותר לישראל, הוא מדכתיב לכם, והוה אמינא, דבפסח שמקריבין מנחה בששה עשר בניסן מתבואה חדשה שאסורה באכילה לישראל, וביום כיפורים שאסור באכילה, בלאו הכי אינה מן המותר לישראל, יהיה מותר גם להקריב טרפה וערלה וכלאי כרם, לכן כתיב "לכם", ללמד, שאפילו בפסח וביום כיפורים צריך להיות "לכם", שיהיה לכם בו היתר אכילה.

[מ]

¹⁷ (כח, כא) עֲשׂוּן עֲשׂוּן תַעֲשֶׂה לַכֹּהֵן הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּהֲנִים "ע"כ. ויש לדקדק, מדוע בשום מועד לא כתוב "תעשה" רק בפסח. ומבאר המשך חכמה, דבא הכתוב ללמד, שיהיו כל העשיות שוין, שבאים מתבואה ישנה. דהנה, בימים הראשונים של פסח, בודאי חייב להביא מנחה מתבואה ישנה, דעד שלא הקריבו את העומר בודאי אסור להקריב מתבואה חדשה שאסורה להיוט, אבל לאחר הקרבת העומר, דחדש הותר להדיוט, הוה אמינא דיביא מתבואה חדשה, לכן אמר "תעשה", שיהיו כל העשיות שוות, כשם שהמנחה בימים הראשונים היא מתבואה ישנה, גם המנחה מימים

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הקרבת העומר יביאו מחטים חדשים, ואין כל העשיות שוין. ודו"ק¹⁸.

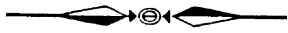
[מא]

(כח, כג) מִלְבָּד עֹלַת הַבֶּקָר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתְּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה:

מדוע רק בפסח כתוב "עולת הבוקר"

(כח, כג) מִלְבָּד¹⁹ עֹלַת הַבֶּקָר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתְּמִיד. צריך טעם מדוע לא כתוב עולת הבקר בשום מקום רק גבי פסח. ויתכן על פי מה

בפנים.

[מא]

¹⁹ [מא] (כח, כג) "מִלְבָּד עֹלַת הַבֶּקָר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתְּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה", ויש לדקדק, מדוע רק בפסח כתוב עולת הבוקר. ומבאר המשך חכמה, דיתכן על פי מה שכתבו האחרונים, דהעיקר במנין השעות הוא כמו שכתוב בזהר הקדוש, שאינו תלוי כלל בזריחת השמש ובשיקיעתה, אלא לעולם יש למנות מחצות הלילה שש שעות, ואז מתחיל "דין יום", ונמשך שתיים עשרה שעות, ולאחר שתיים עשרה שעות הוא "דין לילה", דלעולם יש שתיים עשרה שעות בדיוק של יום ושל לילה ואינם זמניות.

והנה אמרו חז"ל בברכות (כו, א) דזמן תפלת השחר הוא עד ארבע שעות ביום, דהיינו שני שעות לפני חצות היום. ולפי הזוהר הקדוש, יש למנות שש שעות מחצות הלילה, ואז מתחיל זמן תפלה, ונמשך ארבע שעות, סך הכל עשרה שעות מחצות הלילה, ועד אז הוא זמן תפלת שחרית, ולפי הזוהר הקדוש, זמן תפלה לא לפי שעות זמניות, וכן זמן הקרבת הקרבנות הוא לפי השעות ולא לפי זריחת השמש.

והנה לפי זה, רק בפסח יהיה קרבן התמיד בבוקר. דהנה בניסן היום והלילה שוים, כמו שאמרו בעירובין (גו, א), ואז בניסן מכוון ארבע שעות ביום משעה שהאיר המזרח, לכן לאחר שש שעות מחצות הלילה זורחת השמש, והוא ארבע שעות של בוקר.

אבל בשאר חודשים שאין הלילה והיום שוים, יכול להיות שכבר לאחר ארבע שעות מחצות הלילה האיר המזרח, ולפי זריחת השמש לאחר שמונה שעות מחצות הלילה כבר אינו בוקר, אבל לפי הזוהר הקדוש, נמשך זמן

ראשון דפסח קודם הקרבת העומר, ודאי בא מן הישן, דחדש אסור להדיוט, רק בימים האחרונים אחר הקרבת העומר, הוא אמינא דבאין מן החדש כמו להדיוט, לכן אמר תעשה, שיהיו כל עשיות שוין [כדדריש ריש התדיר (זבחים פט, א)], דלגבוה בעי שיקריב שתי הלחם. הגם דממנחה חדשה (ויקרא כג, טז), שתהא חדשה לכל המנחות (מנחות סח, ב), ידענא, אפשר, דהוא אמינא דדוקא למנחות הבאין בפני עצמן, לא גלל זבח. או יליף לן, דהנך דזרעינהו בין עומר לשתי הלחם, אינם מתירין השתי הלחם והעומר שלא כסדרן (מנחות, שם), דאם יתירו, נמצא דאחר

הלחם, אבל מכל מקום הוא אמינא, דאם זרע תבואה אחר העומר, והושרשה התבואה לפני שהקריב שתי הלחם, יכול להקריב מתבואה זו על המזבח בימים האחרונים של פסח לאחר העומר, כיון שכבר התיר שתי הלחם תבואה זו למזבח, לכן כתיב "תעשה" שיהיו כל עשיותיו שוות, ובא ללמד שאין שתי הלחם מתיר לפני העומר שלא כסדרן, דאם יתיר שלא כסדרן, אם כן לא יהיו כל עשיותיו שוות, דלפני הקרבת העומר מביא מתבואה ישנה, דאסור להקריב למזבח מתבואה חדשה שאסורה להדיוט, רק את הקרבת העומר, אבל לאחר הקרבת העומר יביא מתבואה זו שזרעה לאחר העומר שנה שעברה והושרשה לפני שתי הלחם, וכבר עבר עליה שתי הלחם, ואין כל עשיותיו שוות, לכן קא משמע לן קרא, דאין מתיר שלא כסדרן, ואין שתי הלחם מתיר לפני העומר, לכן גם לאחר העומר אי אפשר להקריב מתבואה זו, וכל עשיותיו שוות.

[ובאמת דין זה, אם תבואה שזרעה לאחר העומר לפני שתי הלחם, אם מתיר שתי הלחם שלא כסדרן, היא בעיא בגמ' מנחות שם, ולא פשוטה, והא דלא פשוטה מדכתיב "תעשה", דדלמא תעשה בא ללמד דאפילו מנחה הבאה בגלל הזבח אסורה להיות חדשה, אבל אם כבר התיר שתי הלחם מותר]. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁸ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע בכל הקרבנות לא כתוב "תעשה" רק בפסח, ויש לומר, דבא ללמד, שכשם שבימים הראשונים לפני הקרבת העומר מקריבין מתבואה ישנה, כך גם לאחר הקרבת העומר, דהותר להדיוט תבואה חדשה, מכל מקום למזבח אסור תבואה חדשה עד שבועות שמקריב שתי הלחם, לפיכך כתוב "תעשה", שיהיו כל עשיותיו שוות, כשם שימים ראשונים יהיו מתבואה ישנה, הוא הדין ימים האחרונים, והטעם שאין ללמוד זאת מהא דכתיב בשבועות מנחה חדשה, מבואר

משך חכמה

פרשת פנחס פסקאות לב-מא

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תמא טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

היום והלילה שוה, יכול להיות שהאיר המזרח ד' שעות אחר חצות הלילה, נמצא דעד עשרה שעות אחר חצות הלילה, שהוא חשבון ד' שעות על היום, וכמו שאמרנו לשיטת הזוהר הקדוש, יהיה אז שש שעות על היום, ואין זה בוקר לענין אור היום, שכבר עבר ששה שעות זמניות, אם כי מקרי בוקר לענין תמיד כמו לענין תפילה, ולכן לא כתיב בקר רק בפסח לבד, שמעברין על תקופה של ניסון, כדאמר בפרק קמא דראש השנה, אבל לא על תקופת תשרי. ודו"ק²⁰.

שכתבו האחרונים, דהעיקר דבמנין שעות כמו הזוהר הקדוש, שי"ב שעות נחשבין ליום, וי"ב שעות נחשבים לילה, וזמן תפילה הוא עד שני שעות קודם חצות לא זמניות, אם כן, עד ארבע שעות מיחשב בוקר, כדאמרו פרק תפילת השחר (ברכות כז, א), ואם כן בריש תקופת ניסון, היינו ניסון דתקופה, שאז היום והלילה שוין, וכמו שאמרו בפרק כיצד מעברין (עירובין) דף נו, א בתקופת ניסון ותשרי, ואז מכוון ד' שעות ביום משעה שהאיר המזרח, דכיון דהיום והלילה שוים, והוי עדיין בקר, אבל בשאר חדשים שאין

שעות יום וי"ב שעות לילה ואינם זמניות. לפי זה, בשאר ימות השנה יתכן שארבע שעות לאחר חצות הלילה, כבר זרחה השמש, ולאחר שמונה שעות מחצות הלילה כבר עבר זמן תפילה וזמן הקרבת התמיד. אבל לפי הזוהר, לעולם עשרה שעות לאחר חצות הלילה הוא זמן התמיד, נמצא שמקריב התמיד כשאינו בוקר, שהרי כבר לפני שעתיים עבר הבוקר, לכן רק בפסח שמעברין על תקופת ניסון, רק אז עולת התמיד, היא עולת הבוקר.

הבוקר עוד שעתיים, כי הוא מתחיל רק לאחר שש שעות מחצות הלילה, ואם כן בשעה העשירית לאחר חצות הלילה, הוא עוד זמן קרבן התמיד, וזמן תפלת שחרית, אף על פי שלפי זריחת החמה כבר עברו שעתיים מאז שעבר "הבוקר", דלשון בוקר הוא לפי זריחת החמה, לכן רק בפסח כתוב עולת הבוקר, כי רק בפסח שהיום והלילה שוים, יהיה תמיד זמן התמיד "בבוקר", שהרי מעברין על תקופת ניסון, אבל לא על תקופת תשרי, כמו שאמרו בראש השנה, לכן בשאר ימות השנה, יתכן שאינו בוקר כלל, לכן רק בפסח כתוב עולת הבוקר, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

²⁰ תמצית דבריו: הטעם שרק בפסח כתוב "עולת הבוקר", יתכן על פי הזוהר, שכתבו האחרונים שהוא העיקר, שלעולם יש י"ב

